

Herr Inspector! Studentkamrater! Mina damer och herrar!

Jurister som gått i skolan i Växjö

Minnestal vid studentdagen i Växjö 2008 av Olle Ekstedt student 1957.

Det finns en värld där två plus två kan bli fem, där svart kan bli vitt, där en katt kan bli till en hund och där den okände mannen stryker omkring och bryter mot lagen. Det är juridikens och rättens underbara värld och jag vill ta er med dit för en stund i eftermiddag.

Jag tänker göra det genom att berätta om en del av rättslivets aktörer genom tiderna och då om de som gått i skolan i Växjö.

Som alla vet fick Växjö ett gymnasium 1643 under det att Sverige krigade i trettioåriga kriget. Redan innan fanns det en domskola i Växjö. Där läste man de tre ämnena grammatik, skolastik och retorik och skolan kom därför att kallas trivialskola. I dag heter skolan Katedralskolan. Det var mest präster som utbildades men en och annan lagklok blev det också. Inte minst för att prästerna hade mycket att göra med lag och rätt.

Tiohäradslagen

Den inhemska lagen i våra trakter var på medeltiden en landskapslag som kallas tiohäradslagen eftersom den gällde för tio häradar inklusive den fem häraderna i Varend. Den sammanställdes kring början av år 1300. Tyvärr är lagen förkommen utom i fråga om kyrkobalken. En del är likväl känt om lagens innehåll i övrigt och den är berömd för sina pionjärregler om lika arvsrätt och giftorätt för kvinnor och män. De reglerna fortsatte att gälla i Varend medan övriga Sverige fick vänta på samma regler till 1845. Om detta handlar Bländasägnen.

Under 1200-talet hade vi en av de riktigt omvälvande rättsliga konflikterna här i landet när den kanoniska rätten pressades in i vårt germanska rättssystem. Den hade stor släktskap med den romerska rätten eller kejsarrätten. Från dessa rättssystem kom den *juridiska personen* in i vårt rättsliga system. Det är personen som har evigt liv och aldrig behöver skifta arv, varför han kan samla oändligt med förmögenhet. Kyrkan och klostren var de viktigaste juridiska personerna på den här tiden. Sigfridslegenden handlar bl.a. om hur kyrkan i Växjö tillfördes stora egendomar.

De lagmän som kan ha varit med om dessa händelser är Nils Sigrdsson Natt och Dag, Magnus Karlsson Lejonbalk och dennes broder Folke Karlsson som var lagman på 1280-talet. Detta var adelsmän och riksråd och de var släkt. Vi kan räkna dessa män till studenterna från Växjö skola. I den här kretsen har vi personer som besökt Jerusalem. Det var ett mycket prestigefullt och dyrbart företag och man kan räkna med att de samtidigt hade samlat juridiska kunskaper, kanske i Bologna. På den kyrkliga sidan bevakades kyrkans intressen vid den här tiden av biskopen Boetius eller biskop Magnus vilka båda kan antas ha studerat i Paris och på andra ställen.

I Bologna grundades redan på 1000-talet vad som räknas som Europas äldsta ännu fungerande universitet, formellt datum är 1088. Där fanns en berömd rättsskola där man kunde studera romersk och kanonisk rätt. Paris fick universitet på 1100-talet och det blev

snart världens lärda centrum. För juridiken kunde man också bege sig till Orleans, som fick universitet 1230 genom lärare och studenter som flytt från Paris. Prag tillkom 1348 och blev favorit bland universiteterna. Där studerades alla ämnen även lag och rätt. Heidelberg tillkommet 1386 var och är ett viktigt universitet för rättsliga studier.

1400-tal

Det tillkom allt fler universitet i Europa och de kom allt närmare våra trakter. Här kan nämnas Rostock 1419, Greifswald 1456, Tübingen 1477, Köpenhamn 1479, Wittenberg 1502, Jena 1558. Leiden fick sitt universitet 1575 och det blev ett fäste för protestantismen. Där studerade Linné men där studerades inte juridik. Flera andra universitet tillkom.

Vi fick ett eget universitet i Uppsala 1477. Det började bra men råkade i träda fram till 1620-talet och torde först då ha bedrivit juridisk undervisning. Efter Roskildefreden 1658 grundades ett universitet i Lund 1666 men det vilade under krigsåren och kom i gång först efter 1680. Det hade juridisk fakultet. Lund hade dock studier på universitetsnivå redan från 1400-talet.

Till de utländska universiteterna rann det en stadig rännil av unga gossar och män från Sverige även efter det att vi fått egna universitet. Det kom elever också från Växjö antingen de fått undervisning i domskolan och gymnasiet eller hemma av guvernanter. En särskild sak var vandringsstudierna. Studerandena gick från universitet till universitet. De tog kanske sin grundexamen *baccalar* på ett första ställe, tog sin *magister* på ett annat och blev kanske *doktor* på ett tredje. Eller så vandrade de bara mellan universiteterna och studerade utan att avlägga examen.

1500-tal

På 1500-talet hittar vi ett par gossar från norra delen av Helgasjön som begav sig ut i Europa. Det var bröderna Sven och Olaus Stråle af Ekna. Fadern var fogde på Kronobergs slott. Olaus valde juridiken och han studerade i Rostock, Greifswald och Luthers universitet i Wittenberg. Han blev vice president i Svea Hovrätt.

För elever som gått ut skolan i Växjö skapade Anna Trolle från Bergkvara, död 1617, ett stipendium för de som ville studera utomlands efter gymnasiet. Den som fått ett sådant stipendium skulle alltid kallas *Trollorum Alumnum*. Ett likande stipendium skapade hon för elever från skolan i Kalmar som då skulle kallas *Demornaiorum Alumnum* efter hennes make Charles de Mornay en tid ståthållare på Kronobergs slott. Trollefonden hade år 1991 kvar 50000 kr av kapitalet från 1600-talet och den slogs samma år genom permutation ihop med andra fonder. Samma sak har sannolikt skett med den Demornayska fonden i Kalmar. Äktenskapet är berömt för den oändliga kärleken mellan makarna fast de bara levde samman i sex månader.

Deras son Johan de Mornay kan vi räkna som Växjöstudent. Han var en trägen studiosus och vistades vid universiteterna i Köpenhamn, Rostock, Wittenberg, Tübingen och Heidelberg. Johan hade anledning att studera juridiken för hans far blev halshuggen och han själv var misstänkt för förräderi mot hertig Karl som blev kung Karl IX. Johan dog år 1605 37 år gammal sedan han häktats för undersökningar om förräderi mot Karl IX. Han ligger begravd i Riddarholmskyrkan i Stockholm och i samma grav ligger fadern. Över

graven ligger det en stenhäll med två hjärtan inhuggna, som troligen syftar på Anna Trolles kärlek till make och son.

1600-tal

År 1609 vandrade Johannis Sjöblad till Rostock och även Wittenberg och Greifswald. Han blev officer. Han var son till ståthållaren på Kronoberg som även var domare i borgrätten och man kan undra om inte han också varit ute på universiteten i Europa och studerat lag och rätt.

Gudmundus Krokius gick i skolan i Växjö och gav sig ut i världen 1633 först till universitetet i Dorpat och sen till Rostock. Han blev häradshövding i domsagan för Allbo och Norrvidinge härader. Han tillhörde den stora syskonskara på 22 barn som biskopen i Växjö Nicolaus Krokius fått i tur och ordning med sina tre fruar.

Biskopens son Anders Krokius gick från skolan i Växjö till Uppsala där han disputerade. Sen fortsatte han ute i Europa och kom när han återvänt till hemlandet till hovrätten i Åbo. Han stannade på finska sidan och blev häradshövding och lagman. Han adlades med namnet Gyllenkrok. Av hans avkomlingar finns det mängder av jurister och officerare. En friherrelig gren av släkten sitter på de stora fideikommissen Björnstorp och Svenstorp nära Lund i Skåne. En av medlemmarna följde sina juridiska förfäder i spåren genom att vara ledamot av den arrendeutredning jag ledde på 1990-talet. Vi moderniserade då arrendelagen kraftigt.

Berömdheterna i Ormesberga

I Ormesberga socken nor om Helgasjön har vi tre herrgårdar, Svanås i norr och Utnäs och Hult i söder nere vid sjön. Här har under 1600-talet och framåt funnits en märklig samling berömda jurister och domare. På Utnäs hade vi också kvinnan som var gift med två berömda lantmätare i tur och ordning och som ordnade en gravplats i kyrkan för sig och männen med plats för dopfont på gravstenen.

På Hult satt Nils Eskilsson som tros vara född i Växjö. Nils Eskilsson hade gått i skolan i Växjö men tycks inte ha studerat någon juridik vid något universitet. Han var ute i krig och han blev fogde och i början av 1600-talet finner vi honom som lagläsare och han hade den uppgiften på många ställen till sin död vid mitten av 1600-talet. Han var i praktiken häradshövding men på den tiden gick titeln och de pengar som följde med tjänsten ofta till en herreman och så gjordes arbetet av en lagläsare tillsammans med nämndemännen. I Sverige gällde landslagen men det hade också proklamerats att Mose lag från Bibeln gällde med en massa dödsstraff. Häradsrätterna måste döma ut dessa straff och så blev de i hovrätten ofta förvandlade till böter vilket ju satte ner häradsrätternas anseende. Nils Eskilsson fick dock goda omdömen av befolkningen.

Erland Nilsson var son till Nils Eskilsson och gick i skolan i Växjö. Erland Nilsson försökte sig på studier i Uppsala men slutade utan examen. Han blev ändå borgmästare i Växjö.

Hans broder Bengt Hulthenius tog sitt namn efter hemgården. Han gjorde vidlyftiga studier under ett tiotal år. Han började i Uppsala och fortsatte i Leiden, Groningen och

Wittenberg. Hemkommen blev han häradsfogde i Vista, Tvetå och Mo härad. Han hade blivit mer om han inte dött 1640.

En broder Johannes Hulthenius läste i Uppsala och Leiden och reste mycket i Europa. Hemkommen gick han till Göta hovrätt och blev sedan häradshövding på flera olika ställen. Han vikarierade för sin far och gjorde det vid ett tillfälle utan förordnande varefter hovrätten undanröjde domarna som olagliga.

En syster Ingeborg gifte sig med Jöns Håkansson och de bodde på Hult hos far och svärfar. Jöns Håkansson var lagläsare och häradshövding på flera platser och efterträdde sin svärfar.

Vi koncentrerar oss nu på Svanås. Här bodde Johan Michelsson med familj. Han är vida berömd och porträtteras i den nya versionen av Växjö stads historia med berömmande ord. Han lyckades bli justitieborgmästare i Växjö och därmed chef för rättskipningen. Han var emellertid av allt att döma en falsk jurist och en fix-trixare av stora mått. Det finns inga kända uppgifter om att han studerat över huvud taget. Han började som – troligtvis – hårdhänt fogde på Huseby. Han gifte sig med företrädarens änka och avancerade till häradsfogde och så till borgmästare i Växjö där han höll på att bli ihjälslagen av själve profossen. Efter Roskildefreden behövdes hårdhänt folk i de nyerövrade provinserna och Johan Michelsson blev borgmästare i Karlshamn. Härifrån gick vägen till ämbetet som häradshövding i Allbo, Kinnevalds och Norrvidinge härad. Slutligen begravdes han vid altaret i Ormesberga kyrka där stenen ännu ligger under prästens fötter vid altartjänsten.

Sonen Johan kallade sig Swaan och adlades Svanehielm. Han reste från sina studier i Växjö till Åbo akademi och sedan till Uppsala. Han anlätades i diplomatisk tjänst och är berömd för att vara den förste i hela Europa som bevisligen använt stenografi i offentlig verksamhet. Han blev häradshövding i Aspelands och Handbörds härad i nordöstra Småland.

Det var systemen Catharina som tog över Svanås. Hon gifte sig med Jonas Nyman som blev häradshövding i Allbo, Norrvidinge och Kinnevalds härad. Han kom som liten pojke till Växjö skola och gymnasium från Nygård i Ryssby där fadern var gästgivare och han fortsatte att studera i Uppsala.

Jonas Nyman lät bygga gravkoret som ännu finns på baksidan av kyrkan i Ormesberga. Här lär Jonas Nyman dock inte själv ligga enligt vad det berättas. Nyman var en mycket elak domare och människa och när han låg på sitt yttersta på Svanås kom djävulen i en skranglig skrinna och hämtade honom. Han kördes iväg i en hisklig fart på den smala vägen och Nyman slängde och dängde i skrinna och så slets till och med en arm av och hamnade i skogen vid ett gammalt stenröse. Det kallas därför *Nymans rör* och där spökar Nyman. Detta hände år 1719. Historier om elaka domare finns det fler.

Sonen Johan Nyman gick antagligen i skolan i Växjö och studerade vidare i Uppsala och blev också häradshövding, i detta fall i Frökind, Vartofta, Laske och Barne härad i södra delen av Västergötland. Han bodde dock på Svanås och hade långa resor till tingen. Han skänkte 1000 daler silvermynt för evigt underhåll av gravkoret i Ormesberga och pengarna räckte även till en orgel och lön till organisten. Denna fond är emellertid spärlöst

försvunnen. Johan Nyman dog 1764. Då hade han sålt Svanås till en av Peter Rudebäckss söner som var officer och gården gick i släkten i flera generationer.

Mer om 1700-talet

Den civila förvaltningen svällde från 1700-talet. I början av 1700-talet ändrades utbildningsvägarna för jurister och civila ämbets- och tjänstemän. Vi hade nu fungerande universitet i Uppsala och Lund och det blev inga resor till utländska universitet för endast krass utbildning till tjänster i domstolar och förvaltning. Det var blivande präster och lärare som fortfarande lockades av lärdom vid utländska universitet.

Det finns flera intressanta personer på 1700-talet som efter skolgång i Växjö ägnat sig åt juridiken och fått sina namn i annalerna. Man kan hänvisa till släkten Rogberg med avkomlingar adlade Bergencreutz och den berömda släkten Gahm från Gårdsby och Rothman från Söraby.

Nya tider – 1800-tal

Under 1800-talet ändrades rättsväsendet i Sverige långsamt, mycket långsamt under utländskt inflytande. Basen för dömandet var 1734 års lag men den blev snart föråldrad utan att förnyas. Den innehöll mängder av dödsstraff. Vid 1800-talets mitt låg Sverige på andra plats i Europa efter ledaren Portugal i att döma ut dödsstraff. Det blev för det mesta benådning men varje vecka avrättades en person någonstans i Sverige. Först i och med 1864 års strafflag rensade man upp någorlunda i floran av dödsstraff. Den lagen gällde med ständiga förändringar till 1965.

Från Växjö läroverk kom det under 1800-talet en liten rännil av blivande jurister. Det var kanske en eller två på ett år eller kanske inte någon ett visst år. De blev härads hövdingar eller fick andra domartjänster och de gick till de högsta juridiska yrkena i Stockholm som justitieråd m.m.

Den berömde Per Henrik Sjöbring, han med de Sjöbringiska karktärskategorierna, var också Växjöstudent och gick ut 1897. Mitt försvar för detta snedsteg i dispositionen är att hans verk kan räknas till de juridiska hjälpvetenskaperna.

En man som förtjänar att nämnas är Carl Sigfrid Husberg (1854-1928) student 1872. Hans far var den berömde förfalskaren Johan Daniel Husberg (1798-1860) som ägde Gransholms pappersbruk och kom på den lysande idén att förfalska stämplat papper som staten använde för att få in stämpelskatt. Husberg sålde sådant papper för halva priset och behöll pengarna för sig själv. Han avslöjades i en väldig skräll som ekade uppe i Stockholm och hela landet. Han dömdes slutligt 1845 av Högsta domstolen. Det blev lagstiftning och en ny form av stämplat papper som inte var så lätt att förfalska. Husberg blev totalt ruinerad. Enligt krönikan bestämde hans döttrar sig för att återupprätta familjens ära och försörjde sin lillebror Carl Sigfrid med pengar de fick in på sin garnhandel på Storgatan i Växjö mitt för Televerkets hus. Och lillebror förräntade sig rikligt. Han blev jur. doktor, ecklesiastikminister och landshövding två gånger, slutligen i Älvsborgs län.

Någon enstaka Växjöstudent blev advokat men det var inget vanligt yrke förrän vi kommer långt in på 1900-talet. Vi har dock ett så berömt namn som Ernst Johan Nathorst-

Böös student 1881. Han är känd som myntexpert och vann den berömda TV-tävlingen *Kvitt eller dubbelt* i ämnet *Svenska mynt* under premiäråret 1957.

I samma årgång fanns det fyra blivande jurister. En av dem var Berndt Hasselrot som blev president i hovrätten i Malmö efter långvariga insatser i kanslihuskretsarna i Stockholm. Han var en tid justitieombudsman och även justitieminister. Han var juridisk författare och blev för detta hedersdoktor. Långt in på efterkrigstiden hade vi inte annan litteratur om vissa handelsrättsliga frågor än hans skrifter.

En annan av de blivande juristerna det året var Johannes Nilsson, brorson till sångerskan grevinnan Kristina de Casa Miranda. Han nöjde sig dock med att efter sin jur. kand. vara godsägare på Gårdsby säteri.

I 1800-talets sista självande år 1899 utgick Alvar Montelius från gymnasiet. Han var bara en 27 år gammal assessor när han 1906 fick handlägga det väldiga målet om Gåtahultsdramat där rättegången började i tingshuset i Ingelstad. En ung piga som var med barn hade blivit ihjälslagen och gömd till att börja med. Åtalad var hennes fästman Bror Helge, en känd råbarkad sälle som dock var underskön. Målet väckte en enorm uppmärksamhet och det samlades hundratals personer vid tingshuset. Rättegången var ett stökigt kaos av förhör och vittnen som defilerade inför domstolen och berättade vad de visste och inte visste. Bl.a. företrädde det sensationella drömvittnet som i drömmen sett hela händelsen. Bror Helge dömdes till 10 års fängelse för dråp men tog livet av sig i häktet innan hovrätten prövat saken. Hans kropp slängdes på avskrädeshögen på Tegnérkyrkogården och dit vallfärdade kvinnorna och höljde graven med blommor i ett helt år. Montelius blev så småningom jur. doktor och häradshövding. Häradshövding blev också hans broder Lars Montelius, också student i Växjö.

1900-talet

När vi kommer till 1900-talet har det ganska tidigt på århundradet bildats en uppfattning att jurister har en professionell roll som innebär att domare och domstolar skall arbeta självständigt i förhållande till den politiska makten, att landet skall styras *med lag inte med makt*. Det kallas *the rule of law* och kommer från den anglosaxiska världen. Uttrycket är inte etablerat i Sverige ens i dag men det har spritt sig till det västeuropeiska språkbruket i övrigt. Det grundläggande stödet finns i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och friheterna.

I detta klimat under 1900-talet fick de blivande juristerna lära sig principen om *rule of law* vid akademierna och så fick de insupa de praktiska lärdomarna om rättstillämpning vid tings sittning och i hovrätterna. När rättsskandalerna i Hajby- och Kejneaffärerna och affärerna med rådmannen Lundquist härjade, då steg ett vrål av raseri upp från Småland med Vilhelm Mobergs röst. Jag har haft en kollega som inspirerades så kraftigt av Mobergs rättskritik att han lämnade en studentplats på prestigefulla Stockholms handelshögskola och gick över till att i stället studera till jurist och bli domare.

År 1901 tog Torsten Nothin studenten i Växjö. Han är en av de namnkunnigaste juristerna från Växjö gymnasium i modern tid. Han gick domarbanan, blev statsråd och ligger bakom mängder av reformer och blev till slut överståthållare i Stockholm. Hans memoarer är både

roliga och upplysande. Han berättar från sin tingssittning om häradshövdingen som skrev alla domar på vers och excellerade i finurligheter. En gång retade han sig på en gammal dam som krävt att ett hästkadaver skulle forslas bort från gatan. Häradshövdingen skrev *"Enär fröken, det gamla aset, bortskaffa vill så må hon veta att detta hörer rackarn och icke häradsrätten till."* Med listig kommatering fick häradshövdingen här utlopp för sina känslor. Man skall veta att kommantecknets rätta användning är adelsmärket för juristen. Vi kan bara erinra om Fritjof Nilsson Piratens berättelse om en annan rättsaffär där kommantecknet var ödesdigert. Den dödsdömden var klar för avrättning men så skulle Konungen komma till orten med ångtåget och man räknade med att det kanske kunde bli benådning. Man tyckte därför att man skulle vänta med avrättningen. Så kom emellertid ett telegram från Konungen: *"Avrätta, icke vänta tills jag kommer."* Den dömden halshöggs genast. Men telegrammet var felkommaterat. Konungen ville säga: *"Avrätta icke, vänta tills jag kommer."*

Ivar Wieslander var en gosse från Ljuder i sydöstra hörnet av Småland. Han började i Växjö läroverk och tog studenten 1909. Efter fortsatta studier kom han till regionerna kring kanslihuset och så blev han president i hovrätten i Malmö. Det var hans broder som vann tiokampen i Olympiaden i Stockholm 1912. Ivar Wieslanders klasskamrat Ragnar Gyllenswärd blev justitieombudsman och justitieråd.

John Bratt student 1912 tillhör de oförglömliga Växjöstudenterna. Jag brukar kalla honom för "urstudenten" eftersom han i så många år kom till studentdagen i Växjö och slutligen var den äldste i församlingen. I hans krafts dagar var han kammarrättsråd och därefter skatteexpert hos SE-banken. Men viktigare är att han skrev kommentarer till skattelagarna och särskilt kommentaren till lagen om arvs- och gåvoskatt som han höll à jour i årtal, efterhand med hjälp av medförfattare. Generationer av domstolsjurister har haft hans bok som hjälpreda. Men så plötsligt avskaffades både arvs- och gåvoskatten genom ett snöpligt beslut 2004. Då hade ju John Bratt lämnat det jordiska.

Man kan tillägga i marginalen att det är kusinen Ivan Bratt som var fader till Brattsystemet och motboken. Jag tycker det är historiska vingslag kring John Bratt och träffar inte sällan hans son Olle Bratt som gått sin pappas väg som bankdirektör.

Under första världskriget gick det ut en svit av studenter i Växjö som gick in i utrikesförvaltningen. Det är säkert ingen slump att det skedde vid den tiden. Vi har från 1915 Torsten Hammarström fil. och jur. kand. ambassadör i Peking. Herbert Ribbing student 1916 fil. och jur. kand. ambassadör i Madrid. Vilhelm Rappe student 1917 fil. och jur. kand. 1:e beskickningssekreterare. Erik von Post student 1917 fil. och jur. kand. ambassadör i Rom. Till dessa kan vi ju lägga Lars Erik Hård af Segerstad student 1916. Han blev jur. kand. och teol. kand. och missionär i Indien. Därefter blev han mångårig stiftsnotarie i Växjö och höll prästerskapet till lag och ordning.

År 1917 tog Thorwald Bergquist studenten. Hans far var också Växjöstudent. Thorwald Bergquist är en av de mest bemärkta juristerna från Växjö. Han var under många år inspektor för studentförbundet. Han var först borgmästare i Västerås men hade också politisk inriktning och kom till riksdagen och regeringen under förkrigstiden och var justitieminister. Han blev generaldirektör för Socialstyrelsen och så statsråd i

samlingsregeringen under andra världskrigets svåra år. Under 1943-45 var han justitieminister i den ministären. Han slutade sin yrkesbana som landshövding i Växjö. I Ridderholmskyrkan i Stockholm hänger hans vapentavla som Serafimerriddare, något mycket ovanligt för en icke kunglig person.

Efter fem år kom Ingvar Lindell år 1922 ut som student i Växjö och en ny blivande minister från Växjö. Han blev först justitieråd. Lindell är den tionde studenten som i modern tid gått ut från Växjö gymnasium och som blivit statsråd. Jag har nämnt de flesta. Härefter kommer det fler.

Blivande advokater har kommit ut från Växjö gymnasium under 1900-talet. Folke Gustavsson blev student 1919. Folke Lang blev student 1924. Båda var under många år advokater i Växjö.

Var är då kvinnorna bland alla dessa män? Jo de fem första studenterna gick ut 1929. En av dem var Elsa Margareta Thimansson Hon gifte sig med Gösta Schirén som var Växjöstudent från 1925. Han blev vattenrättsdomare i Österbygdens vattendomstol i Stockholm. Nu kallas det miljödomstol. Deras dotter skrev av nostalgiska familjeskäl in sig vid juridiska fakulteten i Lund och i Smålands nation samtidigt som jag började studera juridik där.

Den första kvinnan från Växjö gymnasium som blev jurist är nog Gunvor Nordholm gift först Jacobsson och sedan Wallin. Hon gick ut 1932. Först blev hon advokat och senare professor i civilrätt i Lund, en av mina lärare från juridikstudierna. Efter henne kom Ulrika Elisabet Gjertsson gift Lagercrantz som tillhör årgång 1937. Härefter är det tunnsätt med kvinnliga jurister som gått i gymnasiet i Växjö.

Det kom under åren 1948-1950 ut en alldeles enastående samling studenter i Växjö som blev jurister. Det är nog den största samling av blivande jurister genom tiderna från Växjö. Sammanlagt var det tio blivande jurister. Ni som var med kommer ihåg namnen Agell, Möller, Petri, Rudbäck, Sterner, Tersmeden, Bergquist, Ekegård och Wickbom. Vissa av dem är mycket kända personer.

Anders Agell student 1948 blev professor i civilrätt i Uppsala. Han har gjort förnämliga forskarinsatser på civilrättens område. Han är i dessa dagar högaktuell för sina heroiska insatser med att driva en skadeståndsprocess mot svenska staten i det s.k. styckmordsfallet. Carl-Axel Petri student 1948 har många stationer på sin långa bana som statsråd, bl.a. justitieminister, president i både kammarrätt och hovrätt i Jönköping. Han har haft ett betydande inflytande vid tillkomsten sådana moderniter som miljöbalken och skiljandet av kyrkan från staten. Han är hedersdoktor vid högskolan i Jönköping. Lars Bergquist student 1950 studerade efter sin jur. kand. ett år vid Yale-universitetet i USA. Lars Bergquist är kanske mest känd som ambassadören vid den Heliga stolen i Vatikanstaten. Men han har haft en lång karriär som diplomat i övrigt i Paris, Moskva och Peking. Han är också författare till flera böcker och räknas som en av våra största kännare av Swedenborg och hans tankevärld skapad på 1700-talet. Han är också en kännare av den heliga Birgitta. Sten Wickbom student 1950 gick igenom kanslihusets irrgångar och kom ut som

generaldirektör för lantmäteriverket i Gävle. Men därifrån gick han in i hetluften som justitieminister. Han avslutade yrkeslivet som landshövding i Växjö.

Efter 1950

Efter 1950 har det fortsatt att dugga stilla med en och annan blivande jurist i årskullarna bland studenterna i Växjö. Så sakteligt har det kommit in en ny internationalism i juristyrkena. Som vi hört studerade Lars Bergquist ett år vid Yale. Alltfler har kommit att skaffa utländska erfarenheter. Vi kan på nytt tänka på Bologna, det första ännu fungerande universitetet från 1000-talet, som fått ge namn åt *Bolognaprocessen* som innebär att vi i Europaunionen strävar efter att alla studieintresserade skall kunna röra sig fritt mellan universiteten.

Det finns flera namn att nämna på studenter som gått ut från vårt gymnasium efter 1950. Bo Helmersson student 1953 dog alltför tidigt som chefsjurist i Industriförbundet av sjukdom han fick under en tjänsteresa till Sydostasien. Jan Ståhl student 1954 blev rådman i Växjö. Honom forslade Göran Bäckstrand och jag hem i båt på studentdagen. Jan Ståhl avled härom året. Göran Bäckstrand student 1955 gick till UD och var sedan avdelningschef i beredningen för humanitärt bistånd och är långvarig styrelsemedlem i Harry Martinsson-sällskapet. Olof Bergqvist student 1955 är givetvis oförglömlig. Vi läste tillsammans i Lund under studietiden. Han valde getingboet i Stockholm, blev justitieråd och ordförande i arbetsdomstolen men fick en för tidig död.

I min årgång 1957 var vi nog fyra blivande jurister. Jan Abellsson var en i gruppen. Han var med Olof Bergqvist och mig i att läsa tillsammans i Lund. Jan gick till köttgrytorna och blev advokat i Stockholm och kommunpolitiker på Ekerö. Jan-Olof Rehnberg blev lagman i tingsrätt och gick också bort för tidigt. Stefan Idefelt var klasskamrat med mig. Han har varit domare i hovrätt och tingsrätt och i många år hängett sig åt Kalmartraktens rättsliga mysterier.

Jag måste sluta där för jag är inte riktigt rätte mannen att välja bland alla småpojkar och småflickor som kommit fram *post 1957* – för mig är givetvis allting *ante 1957 eller post 1957*. Efter hand har de unga tagit över förvaltningen av lag och rätt i Sverige. Fortfarande svänger domarna sitt trollspö och gör svart till vitt. Säger lagen att hund inte får släppas lös i en park och någon släpper en aldrig så liten ko så kommer denna att ”anses vara en hund” och så är böterna att vänta. Detta och många andra trollerier beror på den urgamla exemplifierande tekniken i lagstiftningen.

Men hur var det då med den okände mannen som jag nämnde i början? Jo, honom har alla rättens tjänare i alla tider hört talas om men nog aldrig sett. Det är han som stjälar och hälar och till och med mördar och den som påstår sig ha sett honom blir oftast dömd i hans ställe. Så är det och så har det alltid varit i den rättsliga världen.